

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/11 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI*Rahmankulova Adolat Xushbakovna*

ПРОБЛЕМЫ РЕАБИЛИТАЦИИ НАСИЛЬСТВЕННО ПЕРЕСЕЛЕННЫХ НАРОДОВ

В УЗБЕКИСТАН В 1930 – 1940-е ГОДЫ..... 11-19

Назирхожаев Мухаммадалихожа Касимхожаевич

ФОРМИРОВАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЛАГЕРЕЙ ДЛЯ СОДЕРЖАНИЯ ЯПОНСКИХ

ВОЕННОПЛЕННЫХ В СОВЕТСКОМ СОЮЗЕ..... 20-29

Kaypova Malika Dautbay qizi

MUSTAQILLIQ YILLARIDA TURIZM SOHASIDAGI ISLOHOTLAR..... 30-33

Sobirova Dilfuza, Mirzaaxmedov Xabibullo, Odiljonov Xayitali

QO'QON XONLIGINING DIPLOMATIK ALOQALARI 34-39

Raupova Mushtariybegim Ilxomjon qizi

TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGINING MA'MURIY-HUDUDIIY BOSHQARUVI

TARIXSHUNOSLIGI 40-47

Сапарбаев Бунёд Хуррамбек оглы

ДИПЛОМАТИЯ И ТОРГОВЛЯ НА ПЕРИФЕРИИ ИМПЕРИЙ: ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

ХИВИНСКОГО ХАНСТВА И РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ

МУХАММАД РАХИМХАНА I (1806–1825) 48-54

Рузибоев Самандарбек, Ахмадбекова Ўғилой

НАУЧНО-ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОИЗВЕДЕНИЯ АБУ РАЙХОНА БЕРУНИ

«АЛ-АСАР АЛЬ-БАКИЯ»: МЕТОДОЛОГИЯ, ИСТОЧНИКИ И КУЛЬТУРНО-

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗЗРЕНИЯ 55-64

Tilovov Mirqosim Amanturdiyevich

OLTINSOY TUMANI ARXEOLOGIK XARITASI 65-70

Shamshidinov Baxriddin Sharobiddin o'g'li

O'ZBEKISTONDA NEFT VA GAZ SANOATI TARIXI (1900-1950 YILLAR) 71-76

Abdurasulov Akmaljon

TURKISTONDA MATBAACHILIKNING VUJUDGA KELISHIDAGI HAMKORLIK

ALOQALARI TARIXI..... 77-86

Abatov Aydos

QORAQALPOG'ISTONDA SANOATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH

BOSQICHLARI (XX ASR II YARMI) 87-90

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI*Pirmatova Farangiz Ma'rufjonovna*

THE EFFECTS OF GREEN ECONOMY IMPLEMENTATION ON ECONOMIC GROWTH

IN DEVELOPING COUNTRIES..... 91-99

Jumabayev Adilbek Bazarbayevich

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF REGIONAL ECONOMIC POTENTIAL 100-107

<i>Jaxbarov Jamshidbek Tilavoldi o'g'li</i> BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY NAZORATNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH	108-114
<i>Fayzieva Dilyora Shamsitdin kizi,</i> INSTITUTIONAL PRISM OF DIGITAL DIVIDENDS: THE IMPACT OF HUMAN CAPITAL AND "ANALOG COMPLEMENTS" ON THE DYNAMICS OF SOCIO-ECONOMIC INEQUALITY.....	115-123
<i>Турдыев Гайрат Ялгашевич</i> РАЗВИТИЕ АВТОКОЛОНИ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ ТРАНСПОРТНЫХ РЕФОРМ: ИСТОРИЧЕСКИЙ И СОВРЕМЕННЫЙ ЭТАПЫ.....	124-129
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Nodirjon Nizomjonovich</i> SHAHAR AHOLISINING IJTIMOY MUAMMOLARINING IJTIMOY FALSAFIY TAHLILI ..	130-134
<i>Kenjayeva Dilrabo Rominovna</i> INSONIYAT TARIXI VA DINIY BAG'RIKENGLIK	135-139
<i>Karimov Raxmat Raxmanovich</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕЖЦИВИЛИЗАЦИОННОЙ ФИЛОСОФИИ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	140-146
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> NAZARIY FALSAFANI TASNIFLASHDA AHMAD TOSHKO'PRIZODA YONDASHUVI.....	147-151
<i>Raximdjanova Dilnavoz Sunnat qizi</i> IBN RUSHDNING TAFAKKUR ERKINLIGI HAQIDAGI QARASHLARI.....	152-155
<i>Abdunazarov Lutfillo Mamanovich</i> YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA URBANIZATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI	156-160
<i>Tangirov Nizom Abduraxmonovich</i> NOOSFERA VA BARQAROR RIVOJLANISH PARADIGMASINING FALSAFIY-METODOLOGIK ASOSLARI	161-166
<i>Yusupova Nargiza Ro'stamovna</i> O'ZBEK ETNOMUSIQASIGA OID TARIXIY MANBA VA MUTAFAKKIRLAR ETNOMUSIQA BORASIDAGI QARASHLARINING FALSAFIY TAHLILI.....	167-172
<i>Xudoykulov Azamat Beshumovich</i> MA'NAVIY BARKAMOL YOSHLAR DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA G'OYAVIY TARBIYANING O'RNI	173-177
<i>Xamdamov Behzod</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR DUNYOQARASHIDA VATANPARVARLIK G'OYALARINING FALSAFIY-TARIXIY ASOSLARI	178-185
<i>Bekchanov Sanjar Ibragimovich</i> “MODERNIZATSIYA” TUSHUNCHASINING IJTIMOY-FALSAFIY MOHIYATI: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA MILLIY KONSEPSIYALAR.....	186-190
<i>Adizov Azim Tolibovich</i> IJTIMOIY KONFRONTATSIYANING TUZILISHI VA DINAMIKASI.....	191-196

<i>Eshmurodov Nabillo</i> GLOBALLASHUV JARAYONIDA SHAXS MA'NAVİYATINING TRANSFORMATSIYASI VA BEGONALASHUV MUAMMOSI	197-201
<i>Yokubov Suxrob Firdavsovi</i> TASAVVUF TA'LIMOTINING G'OYAVIY MANBALARI	202-206
<i>Najimidinova Dilnoza Gulomjonovna</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA O'ZBEK MILLIY OILASINING IJTIMOIY-FALSAFIY MASALALARI	207-210
<i>Otokulov Abror Sobirkulovich</i> JAMIYATDA MA'NAVIY-AXLOQIYLIKNI YUKSALTIRISHDA SHAXS MAS'ULIYATINI OSHIRISH OMILI	211-217

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Maxamadaliyeva Zuxra Baxrom qizi, Adilova Nasiba Raximboy qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MADANIY METAFORALARNING MOHIYATI	218-222
<i>Xusainova Zilola Yuldashevna, Yangibayeva Surayyo Gulumboyevna</i> DIAXRON KORPUS ALGORITMLARI	223-228
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> POLITICAL EXILE AND PERSONAL IDENTITY IN LORD BYRON'S LIFE AND WORK	229-233
<i>Karimova Ozodaxon Avazxon qizi</i> A LINGUO-PRAGMATIC STUDY OF INFORMAL SPEECH IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES: COMPARATIVE ANALYSIS OF COMMUNICATIVE STRATEGIES, SOCIOCULTURAL CONTEXTS, AND PRAGMATIC FUNCTIONS	234-240
<i>Айтмуратова Турсынай Маратовна</i> КОНЦЕПТ «ТРУД» В ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	241-244
<i>Fayzullayeva Zebuniso Abdukarimovna</i> KONYUNKTIVNING SEMANTIK-PRAGMATIK XUSUSIYATLARI	245-248
<i>Sodikova Vasilakhon, Gavharoy Isroiljon qizi</i> THE ISSUES OF INFORMATION SECURITY AND RELIABILITY IN MODERN JOURNALISM	249-258
<i>Холикова Замира</i> СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ-ЗООНИМОМ «СОБАКА» В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ	259-272

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Турсунова Маликахон Улугбековна</i> СООТНОШЕНИЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ РАНГОВ С КВАЛИФИКАЦИОННЫМИ КЛАССАМИ ДОЛЖНОСТЕЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЗНАЧЕНИЯ КЛАССОВ И РАНГОВ В ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	273-286
<i>Karaketova Dilnoza Yuldashevna</i> JINOYAT SUBYEKTINI TAVSIFLOVCHI BELGI SIFATIDA RETSIDIV	287-294
<i>Мируктамова Феруза Лутфуллаевна</i> ПРАКТИКА ЗАРУБЕЖНЫХ ГОСУДАРСТВ ПО ЗАЩИТЕ ПРАВ И БЕЗОПАСНОСТИ ДЕТЕЙ ОТ ИНФОРМАЦИОННЫХ УГРОЗ	295-300

<i>Xodjiev Yunus Muxitdinovich</i> MULK HUQUQIDAN VOZ KECHISHNING AYRIM MASALALARI.....	301-309
<i>Akayeva Marapat Abduxalikovna</i> FUQAROLIK HUQUQIDA ASSOSSIZ BOYLIK ORTTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA ...	310-317
<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> ENERGETIKA SEKTORIDA ATROF-MUHITGA TA'SIRNI BAHOLASH TIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING HUQUQIY SHART-SHAROITLARI.....	318-326
<i>Jiyenbayev Baxadir Ospanovich</i> EKOLOGIK AUDITNI HUQUQIY TA'MINLASHGA DOIR HUQUQIY NORMALARNING ILMIY VA NAZARIY MOHIYATI	327-332
<i>Шомуратова Пальмира Комил қизи</i> РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПА СОСТЯЗАТЕЛЬНОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ: ПРЕДЕЛЫ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСИЛЕНИЯ	333-339
<i>Калдарбеков Асылжан Оспанович</i> РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ И ПРАВОВАЯ ОХРАНА ЗЕМЕЛЬ ЛЕСНОГО ФОНДА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ОПЫТ КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА	340-351
<i>Istamova-Fayzullaeva Dilafruz Oybek qizi</i> SOMATIK HUQUQLARNING NAZARIY TALQINI: GERMANIYA VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY HUQUQIY TAHLIL	352-359
<i>Urakov Djaxongir Rajabovich</i> PROKURATURA ORGANLARINING YOSHLAR O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTİKASINI AMALGA OSHIRISH BORASIDA HAMKORLIK FAOLIYATI	360-365
<i>Байтурова Ауда Набиевна</i> СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	366-373
<i>Xushvaqtov O'tkir Temirovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR JINOYATCHILIGI TUSHUNCHASI NAZARIY VA QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	374-382
<i>Mustafaqulov Dilshod Salomovich</i> NORMA IJODKORLIGI JARAYONIDA QONUNIYLIK PRINSIPI	383-389
<i>Nomazov Ixtiyor Ismailovich</i> ISBOT QILISH ELEMENTI SIFATIDA KO'RSATUVLARNI OLDINDAN MUSTAHKAMLAB QO'YISH	390-394
<i>Xoliqnazarov Farhod Bozor o'g'li</i> INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI JINOIY-HUQUQIY HIMOYA QILISH MASALALARI ...	395-399
<i>Normuratov Aktam Tulaboy o'g'li</i> OLIY TA'LIM TIZIMIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JALB QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	400-403
<i>Шомахсудов Шоакрам Шомуратович, Парахатова Шахноза Ерназаровна</i> ОСОБЕННОСТИ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗЦОВ ДЛЯ КОМПЬЮТЕРНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ	404-411
<i>Rasulov Baxtiyor Shavkatovich</i> O'ZBEKISTONDA ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISH VA EKOLOGIK NAZORATNI KUCHALTIRISH MASALALARI.....	412-418

<i>Javliyeva Gullola Abdurahim qizi</i> IJARA MEHNATI — NOTIPIK MEHNAT MUNOSABATLARINING SHAKLI SIFATIDA.....	419-425
<i>Babaeva Irodakhon Erkinjon qizi</i> ISSUES OF IMPLEMENTING INTERNATIONAL LEGAL NORMS IN THE FIELD OF CLIMATE CHANGE INTO THE NATIONAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	426-434
<i>Ядгаров Шахрух</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК СУБЪЕКТА МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА.....	435-439
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li</i> FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING FIZIKA FANIDAN NOSTANDART TOPSHIRIQLARNI BAJARISH ORQALI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH.....	440-446
<i>Ismaylov Azerbay Saparniyazovich</i> SUN'IY INTELLEKTNING TA'LIMDAGI O'RNI.....	447-451
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Baxodirovna</i> MAKTABGACHA TA'LIMDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARNI MILLIY MODEL BILAN UYG'UNLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	452-457
<i>Raximova Lolaxon Abduraximovna</i> TALABALARNING KLINIK QAROR QABUL QILISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA BIOFIZIK DIAGNOSTIKA TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATIV O'QITISH METODIKASI.....	458-462
<i>Toshmamatova Munisa Toshmamatovna</i> UMUMTA'LIM FANLARIDAN DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING MAVJUD HOLATI TAHLILI.....	463-466
<i>Raximdjanova Malikaxon Gapurdjanovna, Baybabayeva Shoiraxon Ismatovna</i> INTERCULTURAL COMPETENCE AND REFLECTIVE LEARNING IN GLOBALIZED HIGHER EDUCATION: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS.....	467-473

Received: 1 December 2025
Accepted: 15 December 2025
Published: 30 December 2025

Article / Original Paper

THE NEED TO DEVELOP URBANIZATION PROCESSES IN THE CONDITIONS OF NEW UZBEKISTAN

Abdunazarov Lutfillo Mamanovich

Kokand University

Associate Professor of the Department of Social Sciences,
Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences

Abstract. The article analyzes the need for the development of urbanization processes in the conditions of New Uzbekistan, its economic, social, spiritual and environmental aspects. At the same time, the philosophical aspects of urbanization are covered - human spirituality, collective solidarity, cultural values and harmony with the environment. The importance of the "smart city", innovative technologies, environmental sustainability and public participation in ensuring the effectiveness of urbanization is emphasized.

Keywords: urbanization, infrastructure, sustainable development, spirituality, ecology, migration, community, smart city, innovation, urban environment, social cohesion, economic growth.

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA URBANIZATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI

Abdunazarov Lutfillo Mamanovich

Qo'qon universiteti

Ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti,
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Annotatsiya. Maqolada Yangi O'zbekiston sharoitida urbanizatsiya jarayonlarining rivojlanish zarurati, uning iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy va ekologik jihatları tahlil qilingan. Shu bilan birga urbanizatsiyaning falsafiy jihatları — inson ma'naviyati, jamoaviy hamjihatlik, madaniy qadriyatlar va atrof-muhit bilan uyg'unlik masalalari yoritilgan. "Aqlli shahar", innovatsion texnologiyalar, ekologik barqarorlik va jamoatchilik ishtirokining urbanizatsiya samaradorligini ta'minlashdagi ahamiyati alohida ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: urbanizatsiya, infratuzilma, barqaror rivojlanish, ma'naviyat, ekologiya, migratsiya, jamoatchilik, aqlli shahar, innovatsiya, shahar muhiti, ijtimoiy hamjihatlik, iqtisodiy o'sish.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI11Y2025N22>

Kirish. Urbanizatsiya – bu aholi va iqtisodiy faoliyatning shaharlarga ko'chishi, shaharlar infratuzilmasining rivojlanishi va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning urban hayotga integratsiya qilinishi jarayonidir. Hozirgi kunda urbanizatsiya dunyo iqtisodiyoti va ijtimoiy hayotida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Yangi O'zbekistonda urbanizatsiya masalasi davlat siyosati va strategik rivojlanishda asosiy yo'nalishlardan biriga aylandi.

Dunyo tarixida urbanizatsiya jarayoni yangi texnologik va ijtimoiy o'sish bilan bog'liq. Misol uchun, Yevropa mamlakatlarida sanoat inqilobi davrida shaharlar aholisining keskin o'sishi kuzatilgan. XIX asrda shaharlarda aholi soni ko'payishi, ishlab chiqarish korxonalarining paydo bo'lishi va infratuzilmaning rivojlanishi urbanizatsiyaning asosiy omillaridan biri

bo'lgan. Turli mamlakatlarda shahar maqomini olish mezoni turlicha. Masalan, "Daniya va Ispaniyada aholi soni 250 kishi, Gruziya va Turkmanistonda 5 ming, Tojikiston va Qirg'izistonda 10 ming, Rossiyada 5-12 ming, Yaponiyada 25 ming kishi bo'lishi kerak". [1, 3]

Metodlar. Maqolada analiz, sintez, qiyosiy tahlil, tarixiylik, obyektivlik, tizimli yondashuv kabi ilmiy bilish usullaridan foydalanilgan.

Natijalar. Hozirgi kunda AQSh, Yaponiya, Germaniya kabi rivojlangan davlatlarda urbanizatsiya yuqori darajada. Bu davlatlarda shaharlar iqtisodiy markazlar bo'lib xizmat qiladi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va zamonaviy infratuzilma orqali aholi uchun qulay hayot muhiti ta'minlanadi.

Singapur va Koreyaning "aqlli shahar" konsepsiyalari urbanizatsiyani samarali boshqarishda misol bo'lishi mumkin. Bu mamlakatlarda transport, energiya va kommunikatsiya tizimlari integratsiya qilingan va shahar infratuzilmasi ekologik barqarorlikni ta'minlaydi. "Ekologik madaniyat – bu tabiat haqidagi bilim, ong, idrok, savodxonlik, intellektual salohiyat va uni amalda qo'llay bilish faoliyati, atrof-muhitga nisbatan inson faoliyatining yuksak ko'rsatkichi, ongli va mas'uliyatli yondashuvidir". [4, 26]

O'zbekiston aholisi soni so'nggi yillarda sezilarli darajada o'smoqda. 2024 yilga kelib, aholi soni 36 milliondan oshgan. Shahar aholisi foizi 50%dan yuqori bo'lib, shaharlarda aholi sonining ko'payishi urbanizatsiya jarayonining aniq ko'rsatkichi hisoblanadi.

Toshkent, Samarqand, Buxoro va Farg'ona shaharlari urbanizatsiyaning asosiy markazlari hisoblanadi. Toshkentda transport, savdo va xizmat ko'rsatish sohalari rivojlangan, shahar iqtisodiyoti mamlakat iqtisodiyotining asosiy qismiga hissa qo'shadi.

Shaharlarda infratuzilma rivojlanayotganiga qaramasdan, ba'zi sohalarda muammolar mavjud. Xususan, transport, energetika va suv ta'minotidagi muammolar aholi hayoti sifatiga ta'sir ko'rsatadi. Urbanizatsiya jarayonida mahalliy iqtisodiyot va ish o'rinlari bilan bog'liq masalalar ham hal etilishi zarur.

Shaharlarda yangi ish o'rinlari paydo bo'lishi va iqtisodiy faoliyatning rivojlanishi urbanizatsiyaning asosiy ijtimoiy ahamiyatidan biri hisoblanadi. Industrial va xizmat ko'rsatish sektorlari urbanizatsiya orqali kengaydi. "Shahar atrof-muhit haroratining bunday sezilarli o'sishi aholi salomatligiga va urbanizatsion taraqqiyotga salbiy ta'sir qiladi. Bunga qo'shimcha ravishda, bu iqlimni boshqarish tizimlari tomonidan qo'shimcha energiya sarflanishiga olib keladi". [5, 625-626]

Shaharlar ta'lim, salomatlik, madaniy va sport infratuzilmasiga keng imkoniyatlar yaratadi. Bu aholi hayoti sifati va ijtimoiy faoliyatni oshiradi. Zamonaviy shaharlarda yashash muhiti – qulay transport, qiyofiy ko'kalamzorlik, ekologiya va kommunikatsiya tizimlari – urbanizatsiyaning ijtimoiy ahamiyatini oshiradi.

Shaharlarda transport infratuzilmasi talab darajasida rivojlanmagan. Toshkentda kundalik transport soatlab tortish va aholi qo'ng'iroqlari bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi.

Shaharlardagi xo'jalik faoliyati ekologiyaga salbiy ta'sir ko'rsatadi: havo ifloslanishi, suv resurslari yetishmasligi va chiqindi masalalari urbanizatsiyaning salbiy natijalaridir.

Shaharlarda qashshoqlik va ijtimoiy tengsizlik masalalari ham rivojlanishni sekinlashtiradi. Qishloqdan shaharga migratsiya aholi sonining keskin o'sishiga va ijtimoiy xizmatlarga bosimni oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi hukumati urbanizatsiyani rivojlantirish uchun qator dastur va konsepsiyalar ishlab chiqqan. Xususan, "Aholi yashash muhitini yaxshilash" va "Aqlli shahar" dasturlari muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy shaharlarda transport tizimini rivojlantirish, energiya resurslaridan samarali foydalanish va suv ta'minotini yaxshilash urbanizatsiyaning asosiy vazifalaridir.

Innovatsion texnologiyalar va "aqlli shahar" konsepsiyasi orqali shaharlarda transport, kommunal xizmatlar va axborot tizimlari integratsiya qilinishi mumkin. Bu urbanizatsiyaning samaradorligini oshiradi.

Shaharlarni rivojlantirishda mahalliy hokimiyat va aholi hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Jamoatchilik ishtirokida urbanizatsiya jarayoni samarali va barqaror bo'ladi.

"Umumiy va o'zaro bog'lanish hamda rivojlanish dialektikasining g'oyat muhim prinsiplarini tushunish zaminidagina ekologik madaniyatni rivojlantirish va takomillashtirish mumkin".[2, 32]

Yangi O'zbekiston sharoitida urbanizatsiya – iqtisodiy o'sish, ijtimoiy taraqqiyot va zamonaviy shahar muhitini shakllantirishda muhim omil. Urbanizatsiya jarayonida qator muammolar mavjud, lekin samarali davlat dasturlari va innovatsion texnologiyalar orqali ularni hal qilish mumkin.

1. Shahar infratuzilmasini modernizatsiya qilish va transport tizimini takomillashtirish.
2. Atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik barqarorlikni ta'minlash.
3. Innovatsion texnologiyalar va "aqlli shahar" konsepsiyasini keng joriy etish.
4. Mahalliy hokimiyat va aholi hamkorligini faollashtirish.
5. Urbanizatsiyani samarali rivojlantirish Yangi O'zbekistonning barqaror iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyoti uchun asosiy sharoit hisoblanadi.

Munozara. Urbanizatsiya – bu nafaqat aholi va iqtisodiy faoliyatning shaharlarga ko'chishi, balki insonning jamiyatdagi o'rni va ma'naviy taraqqiyotining ham ko'zgusidir. Yangi O'zbekistonda urbanizatsiya jarayonida aholi faqat ish bilan ta'minlanmay, balki madaniy, ma'rifiy va axloqiy muhit ham shakllanishi lozim.

Falsafiy nuqtai nazardan urbanizatsiya – bu insonning **muhit bilan o'zaro bog'liqligi, jamoaviy hayotda ishtirok etishi, individual va kollektiv ma'naviy rivojlanishi** bilan ham bog'liq jarayon.

Shahar muhiti insonning intellektual, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishi uchun imkoniyat yaratadi. Masalan, ta'lim, madaniy markazlar va ijtimoiy faoliyat orqali shaxs o'zini rivojlantirishi mumkin. Urbanizatsiya jarayoni insonning fikrlash qobiliyati, ijodiy salohiyati va ma'naviy fazilatlarini boyitadi.

Shaharlar falsafiy jihatdan jamoaviy hayotning markazi hisoblanadi. Jamoatchilik, madaniy meros va umumiy manfaatlar asosida urbanizatsiya insonning ijtimoiy mas'uliyati va hamjihatligini rivojlantiradi.

Falsafiy nuqtai nazardan urbanizatsiya atrof-muhit bilan munosabatni ham o'z ichiga oladi. Shaharlarni barqaror rivojlantirish nafaqat iqtisodiy faoliyatni, balki ekologik, estetik va ma'naviy muhitni ham ta'minlashi lozim.

Yangi O'zbekistonda urbanizatsiya jarayonida insonning ma'naviy rivojlanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shaharlar madaniy va ta'lim muassasalari orqali insonlarning ma'naviy saviyasini oshiradi, an'anaviy va zamonaviy qadriyatlarni uyg'unlashtiradi.

Shaharlarda urbanizatsiya ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Ijtimoiy xizmatlar, ish o'rinlari va madaniy muhit aholi o'rtasida tenglik va hamjihatlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Falsafiy jihatdan urbanizatsiya – bu innovatsion texnologiyalar bilan ma'naviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish jarayonidir. "Aqlli shahar" konsepsiyasi nafaqat texnologiya, balki insonning hayoti sifati va ma'naviy rivojlanishi uchun vosita hisoblanadi.

Ma'naviy inqiroz va axloqiy tahdidlar

Shaharlarda urbanizatsiyaning ayrim salbiy natijalari ham bor: insonning ma'naviy fazilatlari zaiflashishi, ruhiy qimmatlardan uzoqlashish va ijtimoiy o'zaro bog'liqlikning yo'qolishi mumkin.

Jamoaviy hamjihatlik va shaxs roli

Shahar muhitida individualizm va raqobat afzallik qila boshlasa, jamoaviy hamjihatlik zaiflashishi ehtimoli bor. Urbanizatsiya jarayonida shaxs va jamoatchilik manfaatlari uyg'unlashtirilishi zarur.

Atrof-muhit va estetika

Falsafiy nuqtai nazardan urbanizatsiya atrof-muhit estetikasini ham kamaytishi mumkin. Qulay yashash muhiti nafaqat iqtisodiy va infratuzilmaviy, balki estetik va ma'naviy jihatdan ham rivojlantirilishi lozim.

Ma'naviy va madaniy yo'nalishlar

Shaharlar madaniy merosni saqlash, ta'lim va ma'rifiy muhitni rivojlantirish uchun imkoniyat yaratsin. Urbanizatsiya jarayoni insonning ma'naviy rivojlanishi bilan bog'liq bo'lishi kerak.

Ekologik va estetik barqarorlik

Shahar muhiti ekologik va estetik jihatdan barqaror bo'lishi lozim. Ko'kalamzorlik, arxitektura va atrof-muhit estetikasi urbanizatsiya jarayonining falsafiy asosini tashkil etadi. "Bulardan tashqari, ekologik madaniyat insonning tabiiy borliqqa subyektiv munosabati hisoblanib, atrof-muhitni muhofaza qilish ehtiyojini anglashida, ekologik xavfsizlikka tahdidlarni bartaraf qilish imkoniyatlarini, usul-vositalarini qidirib topishda namoyon bo'ladi".[3, 143]

Innovatsiya va ma'naviy integratsiya

Aqlli shaharlar texnologiyani insonning ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishi bilan uyg'unlashtirishi kerak. Urbanizatsiya jarayonida innovatsiya va ma'naviyat bir-birini to'ldirishi lozim.

Shaxs va jamoatchilik hamkorligi

Falsafiy nuqtai nazardan urbanizatsiya – bu shaxsning jamiyatdagi faol ishtirokini ta'minlash jarayoni. Mahalliy jamoatchilik, jamoatchilik tashkilotlari va fuqarolar urbanizatsiyada faol qatnashishi lozim.

Xulosa. Falsafiy nuqtai nazardan urbanizatsiya — bu faqat shaharlarning iqtisodiy o'sishi yoki infratuzilmaning kengayishi emas, balki insonning ma'naviy kamoloti, ijtimoiy uyg'unligi va jamiyatning o'zaro mas'uliyatga asoslangan taraqqiyot darajasidir. Shahar — bu oddiy hududiy birlik emas, u insonning ichki dunyosi, qadriyatlari, ehtiyojlari va maqsadlari bilan uzviy bog'langan murakkab ijtimoiy-madaniy makondir. Shuning uchun urbanizatsiya jarayoni yuksak ma'naviyat, axloqiy mas'uliyat va ekologik ong bilan boyitilmasa, u faqat tashqi rivojlanish bo'lib qoladi.

Yangi O'zbekistonda urbanizatsiya jarayonining samarali kechishi, avvalo, aholining ma'naviy va madaniy fazilatlarini rivojlantirishga tayanishi zarur. Chunki ma'naviy jihatdan yetuk shaxslar jamiyatda hamjihatlik, bag'rikenglik va ochiqlik muhitini shakllantiradi. Shahar hayotining ritmi tez, murakkab va ko'p qirrali bo'lgan sharoitlarda odamlar o'rtasidagi ishonch, madaniy muloqot, ijtimoiy birdamlik alohida ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, urbanizatsiya Yangi O'zbekistonning barqaror rivojlanishi va inson qadriyatlarini yuksaltirishda strategik yo'nalish sifatida xizmat qiladi. Bu jarayon faqat iqtisodiy natijalar bilan emas, balki ma'naviy poklanish, madaniy uyg'unlik, ekologik barqarorlik va ijtimoiy birdamlik bilan to'ldirilgandagina haqiqiy mazmunga ega bo'ladi. Shu tarzda urbanizatsiya milliy taraqqiyotning kuchli harakatlantiruvchi omiliga aylanishi mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Shahar>
2. Алиев М. Табиат ва тақдиримиз. - Тошкент.: Медицина, 1989, 32-б.
3. Маликова О. Талабаларда экологик муҳитни шакллантириш. // Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар. №3, 2007. 143-б.
4. Саидова У.Г. Экологик маданият тарихи ва унинг ривожланиш босқичлари. Фал. фан. ном. дис. автореферати. –Тошкент.: 2008, 26-б.
5. Холмирзаев Н. Н. УРБАНИЗАЦИОН ТАРАҚҚИЁТ РИВОЖИДА КИМЁ САНОВАТИ ОМИЛИ // Экономика и социум. 2021. №11-2 (90). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/urbanizatsion-tara-iyot-rivozhida-kimyo-sanoati-omili> (дата обращения: 30.11.2025).

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).